

Und steh'n die wogenden Halme beschwert
vom Korn sing gold'ner und gelber:
Ein Volk, das seine Lehrer nicht ehrt,
das achtet sich auch nicht selber.
Drum unverzagt, und ruft es laut
und weist eure Wunden und Narben:
Wem man sein heiligstes Gut vertraut,
den lasse man auch nicht darben!
Ihm soll die schmutzige Not nicht droh'n
gleich einer schattenden Wolke,
er soll nicht betteln um seinen Lohn
bei einem reifen Volke!

Tako se glasi „Novoletni pozdrav 1907“ na bojujoče se avstrijsko učiteljstvo, ki nam ga je pel Maurice von Stern.

Hvala mu za iskreno besedo!

Govoril sem iz polnega srca od Vas in k Vam, ljubi kolegi in koleginja. Omejil sem se na najvažnejše. Pa marsikateri vas ve še natančneje, popolnejše podatke. Ven z njimi! Danes je dan, ko govorimo in hočemo biti tudi slišani.

Postavodajstvo l. 1869. je reklo, da je svobodni učiteljski stan potreben.

Naša naloga pa je doseči, da se učitelja ne bi imelo kot duševnega delavca zadnje vrste.

Zato vas vse prosim, cenjeni poslanci, naši višji, tovariši in tovarišice:

Sodelujte z vsemi močmi, da se poboljša naše stanje! To je za dobro narodu!

Beda našega kmeta.

Spisal V. Strmšek.

(Konec.)

5. Davčne olajšave, podpore po vremenskih ne-
zgodah i. dr. zakonodajske določbe.

Če bi državna in deželna uprava hotela dvigniti kmetiški stan, bi mu gotovo lahko znatno pomagala z davčnimi olajšavami in posebnimi ugodnostmi. A toliko je gotovo, da bi se propad kmetiškega stanu ne zadržal, tudi če bi se kmetom vsi davki odpustili in bi se nič drugega zanje ne storilo.

ker ni bilo dobiti založnika, sem imel srečo, da so učitelji radi sezali po njih, četudi niso bile odobrene (razen ene) od vlade. Temu je bilo vzrok nekoliko to, da vlada slovenske šolske literature ni pospeševala, nekoliko to, da nekatere knjige niso bile (n. pr. prirodopis) brez hib, ker so se tiskale (imenoma prirodo-
pis v Brnu) v takih tiskarnah, v katerih niti en stavec ni bil več slovenščine, in ker so imele vkljub večkratni korekturi pre-
več tiskovnih napak.

A zaradi napak mojih knjig nadzorniki niso preganjali, ampak zaraditega, ker so bile slovenske. — N. pr. nadzornik Ambrožič (iz Železnikov doma, oče imenitnih „Ambrotschütz“ov) „Armbrutschütz“, ki je bil pred 45 leti podučitelj v Ljutomeru, kjer je že čital Neue freie ali Alte Presse, je nekje ob Dravi prišel v šolo odprl učiteljevo miznico, našel ondi nekaj mojih knjižic in jih raztrgal vpričo učitelja in učencev. In ta mož še zdaj v Gradcu deli kruh — slovenskim in nemškim učiteljem na Spodnjem Štajerskem. katerim odreže večji in boljši kos, si lahko mislimo.

S spisovanjem knjig sem imel veselje, ako sem videl, da je rokopis zagledal beli dan. Jako me je pa peklo, ako sem pisal in pisal, pa zastoj, da je bilo papirja, tinte, časa in truda škoda. Tako se mi je pripetilo pri firmi Tempsky, kateri ime-
nitni firmi sem bil prej že sicer spisal kakšne malenkosti, (n. pr. slike za nazorni nauk in še nekaj sličnega). (Dalje.)

Tudi podpore po vremenskih ne-
zgodah ne bodo zadrževale tega propada in če bi bile še enkrat tolike, dasi rad priznavam, da rešijo marsikoga za kratek čas iz hipne zadrege in da jih dovoljujejo z najboljšim namenom.

Kakor rečeno, na zakonodajnem potu bi se dalo tudi za kmeta mnogo storiti, a kmet mora biti poprej toliko naobražen, da se bo lahko okoristil s takimi udobnostmi! Do tistih dob pa naj obdela to polje in stavi primerne predloge kak strokovnjak, ki ve, kako se delajo zakoni in koliko se da dognati pri naši finančni upravi.

Končno si dovoljujem staviti še poseben nasvet, ki bi se dal menda v kratkem izvesti in bi potem donašal kmetijstvu obilnih koristi, če bi se prav izvajal.

Namesto sedanjih potovalnih učiteljev naj se nastavi pri okrajnih glavarstvih posebni kmetijski strokovnjaki, bodisi za ves obseg okraj-
nega glavarstva ali pa za posamezne dele, ki za-
htevajo enakomerno obdelovanje.

Ti strokovnjaki naj bi natančno preštudirali njim odločeno ozemlje in način obdelovanja, oni bi naj to vsako leto večkrat prepotovali in bi naj ljudem na licu mesta svetovali potrebne izpremembe bodisi v nasadih ali v obdelovanju. Če vidijo n. pr., da bi kje bolje storil travnik kot njiva, naj bi napotili lastnika, da to izpremembo izvrši; kjer bi se lahko opravljalo delo s stroji, naj bi jih kmetom nasvetovali itd. Oni bi pa tudi morali priti na lice mesta, če bi jih kakšen posestnik prosil, da mu svetujejo glede obdelovanja njegovega posestva. Sploh bi naj bili ti strokovnjaki pri kmetijstvu to, kar so n. pr. inženirji pri stavbah ali kar bi imeli biti šolski nadzorniki pri šolah.

Če se ta nasvet izvrši, bi država ne imela mnogo večjih stroškov kot jih ima danes, a ti bi bili mnogo boljše naloženi.

Končati hočem! Naj gredo te vrstice v svet in naj se sprejmejo z isto dobrohotnostjo, kakor jih jaz pošiljam. V svesti sem si, da ne bom z njimi še rešil kmeta, a tako neskromnih smotrov tudi nikdar nisem gojil. Zadovoljen sem že, če bom le nekoliko pripomogel, da se začne kmetijsko vprašanje vsestransko razpravljati. Prosim torej svoje somišljenike še enkrat, da se tudi oni oglasijo in popravijo, kar je tukaj napačnega in dostavijo, kar je pomanjkljivega. Združimo se za našega kmeta — za naš narod!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Zborovanji v Ljubljani. V sredo, dne 27. t. m., sta zborovali v „Narodnem domu“ v Ljubljani „Narodna šola“ in „Vdovsko društvo“. Poročilo priobčimo prihodnjič, ker nimamo danes prostora.

Ljubljansko učiteljsko društvo je priredilo v tekočem mesecu že drugo predavanje, in sicer to na čast iz Štajerske, Primorske in Kranjske k učiteljski organizaciji došlim tovarišicam in tovarišem.

Na večer 26. marca so bili ob 8. uri vsi prostori restavracije hotela „Južni kolodvor“ nabito polni. Tudi gostov iz drugih stanov nismo pogrešali. Bil je večer, kakršnih ima učiteljstvo bore malo. Kaj lahko se je tedaj izrazil predsednik Dimnik v svojem pozdravu, da bi vsakega in vsako z navduše-
njem objel.

Pa ne samo srečno zbran večer, temveč tudi tema: Naš jezik, naša kultura, osobito pa predavatelj dr. Ilešič, je privabil učiteljstvo v ljub sestanek.

Presrečno od predsednika in zbranih pozdravljen, je pokazal v enournem govoru prvotno notranjo jezikovno obliko krstnih imen in priimkov. Prva naloga je dvigniti kmeta na jezikovnem polju. Jezik je dete znanosti, dela na zdravi podlagi zdrave iz-
raze. Naraven govor je mehaničen, v kulturnem govoru je pa

vsak stavek duševno delo. Naštel je tri vrste grešnikov, ki do sledno jezikovno grešijo. Prvi, nevedni, uporabljajo vsako tujko in si štejejo v čast z njimi se izraževati. Drugi, tihi sicer, v javnosti govorijo slovensko, kakor hitro so pa med štirimi stenami, blebečejo blaženo nemščino. Tretji, javni pa se ne sramujejo žgoleti po slovenskih livadah liki nemški slavčki na ljubo kakemu lajtnantu. Dvojezičnost je prvi pojav raznarodovanja. Zato je treba strogo paziti, da se pred prostim ljudstvom ne govori v njemu neznanem jeziku. Ako učitelj z nadzornikom občuje nemško, vpliva nehote na deco, da hrepeni po tujem blagu in vzgojuje obenem sužnje. Bog pa ne ljubi suženjskih, ampak svobodnih ljudi.

Za izbrano predavanje se mu je zahvalil predsednik ter ga prosil še za nadaljno naklonjenost. Zbrano učiteljstvo je pa pokazalo z glasnim odobravanjem, kako mu je z dna duše hvaležuo in kako hrepeni po takih predavanjih, oziroma večerih, pri katerih se ne širi samo duševni obzor, temveč tudi krepi učiteljsko zavest in stanovski ponos.

Po končanem dnevnem redu je prosil prof. dr. Žmave zbrano učiteljstvo, da deluje za izpopolnitev zemljevida slovenskih pokrajin, ki ga izda „Slovenska Matica“, s tem, da se peča z nabiranjem krajepisnih imen. Sploh je navduševal učiteljstvo, da goji domoznanstvo domačih pokrajin. Kaj pač pomaga učeneu, ako pozna Grško in Ostmarko, domačo občino pa ne. Treba je, da skrbimo za kulturni napredek, drugače nazadujemo.

Po nasvetu tovariša Kabaja dobe šolska vodstva navodila, kako se nabirajo krajepisna imena. Zavedno učiteljstvo pa prosimo, da vestno in z uteho deluje, da tem prej zagleda beli dan že dolgo zaželeni zemljevid.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo priredi 2. maja t. l. izlet v Poljčane. Na dnevnem redu je velezanimivo in času primerno predavanje.

Ker se bodo k temu sestanku povabila bratska društva iz mariborskega, ptujskega, konjiškega, šmarskorogaškega ter celjskega okraja, prosimo tem potom, da sosednja društva ne določijo svojih zborovanj na ta dan in tako dajo svojim udom priliko, udeležiti se tovariškega sestanka v Poljčanah.

Natančnejši vzpored objavimo prihodnjič. Odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, 4. dne aprila t. l., ob pol 11. uri dopoldne v okoliški šoli. Vzporod: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja in odboro ve seje. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. G. Šorn poroča o svojem delovanju v okrajnem šolskem svetu. 4. „O obrambi šole in učiteljstva“, govori g. Pesek. 5. Slučajnosti in nasveti. — Pred zborovanjem, in sicer točno ob 10. uri bo demonstriral pri šolskem čebelnjaku tovariš Wesiak, znan kot vzoren veščak o „izzimovanju čebel“. — Kakor je razvidno iz vzporoda, bo zborovanje in demonstracija jako zanimivo, upati je torej, da noben član ne izostane. Vljudno vabi k zborovanju tovariše, ki niso udje našega društva. Žiher, predsednik.

Goriško.

Učiteljsko društvo sežanskega šolskega okraja zboruje v Nabrežini dne 4. aprila t. l. ob deseti uri dopoldne. Vzporod: 1. Predsednikov pozdrav. 2. Overovljenje zapisnika. 3. Referat: „Brezlični brzojav“, poroča tovariš Gruntar. 4. Eventualni predlogi. Na obilno udeležbo vabi vljudno odbor.

Trst.

Redni občni zbor „Učiteljskega društva za Trst in okolice“ se vrši na belo nedeljo, 7. aprila t. l. v prostorih ljudske šole z naslednjim vzporodom:

1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev odbora, pregledovalcev računov in razso dišča. 5. Slučajnosti. 6. Po zborovanju predavanje g. V. Bežka, ravnatelja c. kr. učiteljstva v Kopru.

Ker napravi društvo popoldne izlet v Lipico, imamo skupni obed v rodoljubni hiši g. Josipa Urbančiča, našega podpornega člana in prijatelja učiteljstva. Kdor se ga želi udeležiti, naj se blagovoli javiti tov. Josipu Gorkiču, voditelju v Bazovici poleg Trsta do sobote jutraj 6. aprila.

Da smo menjali prvotni kraj zborovanja in se odločili za Bazovico namesto za Škedenj, je vzrok ta, da nas je ravnatelj-

stvo škedenjskih plavžev, ki smo si jih mislili ogledati, prosilo, da bi odložili za sedaj obisk, ker imajo velikanska popravljajna in prenavljanja, ter da bi prišli kdaj pozneje, ko bo to velikansko podjetje v vsem svojem tiru.

Posebej agitirati za udeležbo zdi se nam odveč. Že predavanje znanega šolnika g. Bežka je dovolj, da ne ostane ni eden brez posebnega tehtnega vzroka doma. Vabimo pa tudi bližnje tovarišice in tovariše ter prijatelje društva.

Po resnem delu malo razvedrila. Po skupnem obedu izlet v Lipico, kjer si ogledamo dvorno žrebčarijo, a zvečer v mesto, kjer bo v „Balkanu“ gostoval gospod Verovšek iz Ljubljane.

Tedaj na veselo svidenje!

Odbor.

Politiški pregled.

* **Novi milijoni.** „Budapesti Hirlap“ je zvedel z Dunaja, da pripravljajo v vojnem ministrstvu nov vojni zakon, ki bo osnovan na dveletni vojaški službi, zaradi česar bo treba 35 000 mož več na leto in večji strošek 120 milijonov kron. Ogrska privoli v to samo pod pogojem novih narodnih koncesij. Torej se obetajo zopet novi milijoni — davkov za kanone! Srečna Avstrija!

* **Za madjarski jezik.** Na predlog ravnatelja konsularne akademije, generalnega konzula Winterja na Dunaju, je minister za vnanje stvari odredil, da morajo od sedaj naprej vsi dijaki konzularne akademije, ki niso rodod Madjari, prebiti za letnih počitnic šest tednov na Ogrskem, da se uče madjarskega jezika. Stroške njihovega bivanja na Ogrskem plača ministrstvo za vnanje stvari. Madjarski listi pozdravljajo to odredbo z navdušenjem in menijo, da ne bo na ta način v nekoliko letih nobenega avstro-ogrškega konzula, ki ne bi govoril madjarski.

* **Anglija in Italija proti Avstriji.** „Petersb. Vjedomosti“ so priobčile članek nekega avstrijskega državnika, v katerem se pravi, da delata Anglija in Italija na Balkanu proti Avstriji. Med Italijo in Anglijo obstoja baje tajni sporazum v svrhu, da se podkopavajo pozicije Avstro-Ogrske na Balkanu.

* **Črna gora.** Na predlog posl. Radulovića je črnogorska skupščina sklenila, da se uvede v Črni gori občinska samouprava. Vlada prouči stvar ter predloži skupščini izgotovljen zakonski načrt. Narodna skupščina je nadalje sklenila, da se v Podgorici ustanovi gimnazija.

* **Duma.** Delavska stranka in zmerni kmetijski poslanci so predlagali, naj se najprej izvoli agrarna komisija, preden se preide na izvolitev drugih komisij. Zbornica je potem razpravljala o volitvi finančne in proračunske komisije ter je sklenila odložiti volitev teh komisij. Predlog, naj se izvoli posebna komisija za pomožno organizacijo v prilog prebivalstva, ki trpi lakoto, je dal povod za daljšo debato, ki so se je udeležili člani različnih strank. Poslanec donskega ozemlja je izjavil, da vlada lakota celo med kozaki, od katerih so mnogi prisiljeni prositi miloščine. Poslanec petrogradski je rekel, da so potrebne radikalne reforme, da se omeji lakota.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani so darovali: Glavna posojilnica v Ljubljani, 50 K. Posojilnica v Framu 10 K. Vesela družba v Idriji 4 K. Živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Krašovic Ana (ne Korošec) iz Ribnice; Jenko Matej iz Mirne na Dolenjskem. — Bl. Tominc iz Globokega pri Brezicah. — Uršič Franc iz Žage pri Boveu; Gr. Leonardis iz Kubeda, Anton Berginec iz Sežane, A. Krmac iz Vipolže. Živili! Bog plati!

Osebnosti s Štajerskega. Za nadučitelja sta imenovana Ferdo Rozenstein v St. Jurju ob Taboru in Avgust Achitseh pri sv. Marjeti na Dr. polju. Za def. učitelja je imenovan R. Tušak, dosedaj prov. učitelj v Mozirju. — Začasno je upokojena Ter. Scharlachova, učiteljica v Šmarju.

„Domače ognjišče“. Prva številka tega lista je popolnoma pošla. „Učiteljska tiskarna“ je pripravljena prirediti nov natisk